

Förord

En kontroversiell krönika

I början av januari 2013 skrev jag en krönika i nättidskriften *Idrottens affärer*. Bakgrunden var att flera av tidningens medarbetare, bloggare och kommentatorer under längre tid beklagat sig över att landets politiker i allmänhet – och regeringen i synnerhet – inte visade idrotten tillräcklig omsorg eller uppskattning. Man ondgjorde sig både över lågt eller minskat föreningsstöd och att staten via skatter tog tillbaka varje krona som idrottsrörelsen fick i offentliga bidrag. Jag hade följt denna diskussion med stigande intresse. Som idrottspolitisk forskare hade jag länge studerat relationen mellan staten och idrottsrörelsen och särskilt utvecklingen av statens offentliga idrottsstöd – och debattörernas mörka beskrivning av politikernas njuget gentemot idrotten överensstämde inte alls med min bild av svensk idrottspolitik. Med krönikan avsåg jag därför att bemöta de som beklagade sig, genom att lyfta fram ett antal reformer som varit positiva för idrotten under senare år. Jag började med påpekandet att statens stöd faktiskt flerdubblats sedan slutet av 1990-talet: i kronor och ören handlade det om en ökning från 538 miljoner kronor 1998 till hela 1,9 miljarder kronor ett drygt decennium senare. Därefter gav jag flera exempel på viktiga bidrag som tillkommit under perioden och tillade att Riksidrottsförbundet även getts ökade befogenheter att självständigt styra över bidragets fördelning. Inte kunde väl detta tolkas som att politikerna inte bryr sig?

Mer rimligt är väl påståendet att de båda politiska blocken gått till ytterligheter för att visa idrotten sin stora uppskattning – och att anslaget därmed ökat i en utsträckning som närmast kan jämföras med försvarsbudgeten infört ett direkt krigshot.

Även om min krönika tog politikerna i försvar, så ville jag undvika att ta partipolitisk ställning eller beskriva det ena regeringsalternativet som mer idrottsvänligt än det andra. Jag underströk därför att välviljan gentemot idrotten var stor över partigränserna. Därefter tillade jag att avsikten inte heller var att ifrågasätta själva nivåerna på statens idrottsstöd.

Så missförstå mig inte. Jag hyser den största tilltro till föreningsidrottens stora samhällsnytta. Jag motsätter mig inte alls ett omfattande offentligt idrottsstöd – och jag tror dessutom att idrotten skulle kunna göra ännu mer bra saker om bidraget ökade ytterligare. Däremot anser jag det inte vara särskilt fair play att anklaga riksdag och regering för att inte bry sig tillräckligt om idrotten.

Även om jag visste att min krönika gick emot strömmen, blev jag förvånad över de kraftiga reaktioner och den uppmärksamhet som inlägget gav upphov till. Jag kontaktades snart av både journalister som ville ha kommentarer och ilskna idrottsledare som ifrågasatte min heder och mina motiv. I media var det framförallt Radiosporten som gav frågan utrymme och som ägnade flera sportsändningar till att debattera huruvida idrottsrörelsen hade skäl att kritisera nivåerna på statens stöd eller ej. Björn Eriksson, ledamot av Riksidrottsstyrelsen, gav mig visserligen rätt i sak när det gällde anslagsutvecklingen men sade sig samtidigt vara orolig för framtiden. Riksidrottsförbundets ordförande, Karin Mattsson, motsatte sig emellertid bilden av att idrottsrörelsen gnällde på politikerna, men tillade samtidigt att förbundet hade skyldighet att reagera när oförändrade anslag och höjda kostnader urholkade ekonomin för landets klubbar och förbund. Mot detta påminde idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth att anslaget hade ökat

kraftigt sett över en tioårsperiod och att idrottsrörelsen själv varit pådrivandet till att statsanslaget hamnat på en fast nivå istället för att – liksom tidigare – vara kopplat till överskottet på den svenska spelmarknaden.

Turerna kring krönikan lärde mig två saker. En första insikt var att det är minst sagt kontroversiellt att utmana föreställningen om idrottsrörelsen som förfördelad och utan tillräcklig statlig uppskattning. Sådana uttalanden väcker både medias intresse och får idrottsrörelsens företrädare att gå i svaromål. Och detta är kanske inte så konstigt. Ett ständigt närvarande tema i svensk idrottspolitik handlar nämligen om idrottsrörelsens strävan att öka det offentliga stöd. Detta är en kamp som pågått i över ett sekel och som i huvudsak baserats på en problembeskrivning där idrottsrörelsen verkar under svåra existensvillkor och där statens offentliga stöd aldrig står i paritet med den samhällsnytta som landets klubbar och förbund genererar. Motbilder, såsom påståenden om att idrottsrörelsen tvärtom har ett mycket starkt och brett politiskt stöd, och att dess anslagsökningar varit långt över genomsnittet, blir därmed problematiska. De underminerar idrottsrörelsens tolkningsföreträdare i den idrottspolitiska debatten och kan i förlängningen även försvaga dess argumentation för nya anslagshöjningar.

Den andra insikten handlade om kunskap. De ekonomiska siffror som presenterades i krönikan var inga statshemligheter. De hade hämtats från budgetpropositioner, regleringsbrev och Riksidrottsförbundets verksamhetsberättelser, samtliga offentliga och tillgängliga via internet. Trots detta så uppfattades beskrivningen av idrottsanslagets utveckling som en nyhet. Min slutsats blev därför att medias – och i förlängningen även allmänhetens – kunskap om svensk idrottspolitik är förhållandevis begränsad. Och detta torde ha flera orsaker. Till viss del kan det bero på ämnets komplexitet. Det statliga stödet till idrotten är mångfacetterat, krångligt och svårt att överblicka. Till detta kommer att idrottspolitik är ett område som ibland tenderar att hamna mellan stolarna i mediernas idrottsbevakning. Lite tillspetsat kan man säga att sportjournalister föredrar att skriva om idrottsresultat snarare än idrottspolitiska frå-

gor medan politiska orienterade reportrar sällan intresserar sig för idrott över huvud taget.

Detta är beklagligt. Idrottspolitik är ett viktigt område som berör många människor. Det offentliga stödet till idrotten är dessutom omfattande. Den idrottspolitiska debatten får därmed inte reduceras till en isolerad diskussion mellan idrottsrörelsens ledning och statens företrädare. Därtill är just perioden 1991–2009 en både fascinerande och rolig historia. Det är berättelsen om hur idrottsrörelsens offentliga stöd sköt i höjden närmast explosionsartat som en konsekvens av att statens idrottsstöd knöts till utvecklingen på den svenska spelmarknaden. Den kan både beskrivas som en framgångssaga där idrotten drog den högsta vinstlotten under ett expansivt spelpolitiskt skede och som en okontrollerbar händelsekedja där idrottsrörelsen visserligen fick höjda anslag men samtidigt knöts allt starkare till staten. I denna bok berättas således historien om hur idrottsrörelsens statliga stöd kopplades till spelmarknaden i början av 1990-talet och vilka konsekvenser detta gav i form av både höjda anslag och nya maktförhållanden i relationen mellan idrottsrörelsen och staten.

Boken har möjliggjorts genom ekonomiskt stöd från Centrum för idrottsforskning och Malmö högskola. Manuset har granskats redaktionellt av Nathalie Carrera på fix my wOrd och färdigställts i samarbete med Hanserik Tönnheim och Karin Stangertz på Arx Förlag.